

Posudek oponenta diplomové práce

Veronika Šumová: Společenská odpovědnost firem

Společenská odpovědnost firem (CSR) je koncept, který v uplynulých dvou desetiletích zaznamenal velký ohlas a který vyvolává optimistická očekávání. K tomuto konstatování si dovoluji uvést „kacířskou“ poznámku: V posledních letech se stále více stávají evidentními jevy problematizující tvrzení o tom, že CSR je určující složkou chování firem. Mohli bychom si připomenout např. stěhování výroby do zemí s levnou pracovní silou bez plnohodnotné ochrany pracovním právem a nedostatečnými ekologickými standardy, klesající ochotu firem platit daně, růst rozdílů mezi platy managementu a řadovými zaměstnanci nebo přes dílčí zlepšení přetrvávající nezodpovědnost k životnímu prostředí (příkladem je celý automobilový průmysl). Domnívám se, že tyto (jistě zde zcela neadresně formulované, ale jinak těžko zpochybnitelné) skutečnosti by nás měly vést k mnohem rezervovanějším přístupům, než chápat CSR jako vždy reálně existující, a ne mj. jako součást sebe prezentace a marketingu, který realitu představuje selektivně.

I přes úvodní poznámku vztahující se k poněkud nekritickému přístupu vůči praktické (ne)existenci CSR chápu předloženou diplomovou práci jako v zásadě velmi zdařilou. Oceňuji její logickou strukturu, vycházející z pokusu diskutovanou problematiku definovat. Kromě systematického přístupu bych chtěl vyzdvihnout autorčin zájem o konkrétní údaje, jenž kromě jiného podnítl sběr a pečlivé zpracování původních dat. Zde spatřuji nejcennější stránku předložené diplomové práce.

Přes celkově pozitivní hodnocení práce považuji za nezbytné formulovat několik dílčích připomínek a otázek. Na s. 19 a násl. najdeme poněkud „nedotažený“ pokus o identifikaci počátku CSR. Proč nelze v (poměrně dlouhém) časovém období ukázat na jeden klíčový okamžik/událost? Do jisté míry rozpačitě působí tvrzení o nemožnosti přinést důkaz efektu CSR (s. 24). V částech, které se pohybují na obecné rovině (tedy mimo popis a rozbor situace tří vybraných firem), postrádám informaci o vztahu mezi intenzitou zájmu o CSR a velikostí firmy, jejím oboru či stupněm internacionalizace. Proč se práce ani okrajově nezmiňuje např. o družstvech, tedy o způsobu podnikání, který je často orientován právě na sociálně odpovědné podnikání (resp. svépomoc)? Šlo by třeba v práci představované firmy srovnat s příklady ze zahraničí? Je běžné vztahovat CSR ke vztahům firem a jejich zaměstnanců, jak to činí 6. kapitola? Není v takovém případě dostatečné odkazovat na právní rámec, kolektivní vyjednávání, popř. kulturu organizace?

Jak jsem již uvedl, považuji za nutné vyzdvihnout pokus o reprezentativní průzkum postojů studentů VŠ k otázkám CSR a jejich (plánované) pracovní kariéry. Uvítal bych zde přesnější rozlišování některých znaků. Příkladem je práce s kategorií finanční nezávislosti studentů, u níž se v případě závislosti na rodičích nepočítá se socioekonomickým statusem rodiny. Také by bylo možná vhodné upozornit na odlišnost pozic studentů a zaměstnanců (byť se obě role mohou dočasně překrývat), která se může projevit ve formulaci stanovisek více či méně zdůrazňujících význam CSR – ale to už poznamenávám jen „na okraj“.

Způsob zacházení s prameny odpovídá v práci Veroniky Šumové všem stanoveným požadavkům. Jazyk práce je čtivý, formálně bez nedostatků (kromě několika drobností v interpunkci – s. 7, 9, 27 – nebo psaní Evropská Unie na s. 40). Počet použitých pramenů vč. zahraničních je zcela dostatečný.

Pokud mám shrnout svůj celkový dojem z předložené práce, kladně hodnotím komplexnost přístupu ke zvolenému tématu (ve smyslu propojení obecné roviny a představení vybraných příkladů). Ještě jednou upozorňuji na samostatnou práci při sběru a zpracování dat.

Doporučuji k obhajobě.

25. 1. 2011

PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.